

Од артефакта до живог звука: нови модалитети трајања традиционалног певања

Радионица етномузикологије

Сања Ранковић и Ива Ненић, професорке Факултета музичке уметности

Музичке праксе попут сеоског традиционалног певања део су нематеријалног културног наслеђа као живе, динамичне праксе која се обликује и одржава кроз свакодневни живот. Етномузиколошка литература често обухвата обимну грађу која се најчешће користи за потребе научних радова и може се наћи у писаном облику, као и на аудио и видео материјалима. Међутим, веома је тешко преточити је у „жив уметнички звук“ и представити на адекватан начин. Највећи проблем представља својеврсно „превођење“ писаних и звучних примера у сценски или виртуелни простор, а да они не изгубе на својој звучној специфичности. Нотни записи су понекад недостатни, а у неким случајевима превише сложени за читање. Зато је потребан адекватан приступ и вештина како би се постигла аутентична интерпретација и како би на сцени или у процесу формалног или неформалног подучавања „оживеле“ транскрипције српских етномузиколога (посебно оних који су свој истраживачки рад везали за простор Косова и Метохије). Први део радионице представља практичан рад на упознавању са етномузиколошком литературом и начинима њеног коришћења за јавну презентацију. Она покреће неколико основних питања: Како оживети нотни текст традиционалне песме? Како представити традиционалну песму, као део НКН на сцени? Како очувати и популарисати традиционалну песму и представити је кроз савремене медије?

У другом делу радионице, пажња ће бити усмерена на нове облике уметничке и научне презентације неопходне да би се знања, вештине, веровања и облици понашања у вези са нематеријалним наслеђем преносили, али и развијали. Полазећи од синтезе научног и уметничког погледа, те објективног (знања) и личног (рефлексија, процес), заједно ћемо испитивати начине путем којих се ове наизглед крхке, али заправо виталне и богате културалне форме, могу увести у нове контексте, и другачије и видљивије комуницирати са различитим заједницама у овдашњем и глобалном друштву. Крећући се од повезивања личних искустава са знањем о традицији, тела као места утеловљења и искуства/афекта у певању до испитивања могућности да се традиција не „замрзава“, већ креативно и етички промишља, овај део радионице усмерен је на заједничко истраживање интердисциплинарних и маштовитих приступа традиционалном звуку. Практичан рад обухватиће разумевање НКН и традиционалног певања као сложене живе праксе (знање), дијалогско излагање и размену личних искустава и сећања у вези са различитим усменим музичким културама (рефлексија), као и трансмедијско приповедање кроз комбинацију певања, формирања наратива, употребе аудиовизуелних и дигиталних медија (креативни приступ и реконтекстуализација). Примери са којима ће се радити у смислу презентације биће одабрани из репертоара првог дела радионице. Учесници/е ће кроз мини „теренски дневник“ документовати процес и аутоетнографски сагледати себе као активне актере преношења и обликовања културе, уз финално излагање презентација одабраних песама у виду процесно заснованог чина, у којем се преплићу лично искуство, стечено знање и креативна решења.

Циљ радионице јесте извођење традиционалне музике из етномузиколошких записа или на основу снимака са различитих носача аудио и видео материјала, као и стицање знања о могућностима развијања нових, креативних, етички заснованих и рефлексивних облика (ре)презентације културе и уметности (на примеру српских традиционалних песама). На тај начин ће се полазници радионице упознати са етномузиколошком литературом и начинима њеног коришћења, са основним принципима традиционалног певања и његове популаризације и презентације у широј јавности. Нарочита пажња биће посвећена развоју етичког односа у погледу коришћења етномузиколошког материјала и података који се пласирају у виртуелном и медијском окружењу. Студенти ће развити однос према етномузиколошкој грађи као вредном делу НКН и освестити значај очувања и преношења традиционалног музичког наслеђа, али и могућности нових пласмана музичке традиције у којима она није схваћена на једнозначан и статичан начин. Један од циљева радионица јесте и упознавање са сопственим музичким

могућностима и откривање сопствених музичких и других потенцијала, те увежбавање и промишљање баланса између креативности и одговорности у раду са културалним и музичким феноменима.

Број полазника	10
Профил полазника	студенти етномузикологије и сродних дисциплина; студенти извођачких уметности

Сања Ранковић

Др Сања Ранковић је редовни професор на Катедри за етномузикологију Факултета музичке уметности у Београду. Своју професионалну каријеру обликује кроз аспект извођаштва, научног деловања и друштвеног ангажовања у сфери очувања традиционалне музике. Један је од оснивача женске певачке групе „МОБА” (1993. године), а допринела је увођењу традиционалног певања у основне и средње музичке школе у Србији (1995. године), као и у академским оквирима на Катедри за етномузикологију ФМУ у Београду (1998. године). Деценијама сарађује са професионалним фолклорним ансамблима „КОЛО” (од 1994. године) и „Венац” (од 2015. године). Своје педагошко искуство представила је на бројним предавањима, радионицама, концертима и семинарима традиционалног певања у земљи и иностранству (Аустрија, Канада, Америка, Мађарска, Словенија, Хрватска, Немачка, Француска, Италија, Кипар, Грчка, Русија, Швајцарска, Пољска, Северна Македонија). До сада је објавила три књиге, више десетина радова и бројна аудио издања. Поред тога, добитница је награда за педагошку делатност и чланица домаћих и међународних професионалних удружења. Своју истраживачку активност спроводила је на подручју читавог Балкана у оквиру пројеката које реализују ФМУ у Београду, Матица српска из Новог Сада и Одбор за Косово и Метохију САНУ.

Ива Ненић

Др Ива Ненић је етномузиколошкиња и теоретичарка уметности и медија која предаје на Факултету музичке уметности, као и у оквиру интердисциплинарих мастер програма Универзитета уметности у Београду. Њена шира научна интересовања везана су за однос музике и идентитета, родне режиме, теорију идеологије, одрживост културалних и уметничких сцена и заједница у контексту капитализма и епохе дигиталне трансформације и обухватају истраживања world music и алтернативне сцене Србије и Балкана, неотрадиционалне музике, музичког ривајвла и улоге женā у овдашњим музичким заједницама. Научна предавања по позиву одржала је на универзитетима у Аустрији, Великој Британији, Јапану, Италији, Црној Гори, Хрватској, Словенији и Финској. Презентовала је на бројним домаћим и међународним научним конференцијама, објавила две монографије и десетине научних радова различитих формата, а бавила се и превођењем научних монографија и радова. За књигу Гусларке и свирачице традиционалних инструмената у Србији: идентификација звуком (CLIO, 2019) додељена јој је награда „Анђелка Милић“ (СЕФЕМ, 2020) за најбоље остварење у области друштвених и хуманистичких наука које доприноси родним студијама у Србији. Успешно је водила пројекат "Female leadership in music: a cross-genre research of women's roles, agency and collaborative music-making practices in Serbia" у оквиру програма ПРОМИС Фонда за науку Републике Србије (2020-2023). Потпредседава Групом за музику, род и сексуалност Међународног савета за традиционалну музику и плес (ICTMD, 2023). У њене скорашње публикације, доступне у онлајн формату, убраја се међународни етномузиколошки зборник Women's Leadership in Music (transcript Verlag, 2023), који је уредила заједно са др Линдом Ћимарди, као и научна монографија Звук у срцу културе: дискурси, праксе и епистеме савремене етномузикологије (2025).